

50 vuotta
Mallinkaistenjärven
parhaaksi
– suojeluyhdistyksen
vuosikymmeniä

HYVÄ LUKIJA,

tämä kirjoitus on vain pintapuolinen raapaisu Mallinkaistenjärven suojeluyhdistyksen 50-vuotisesta historiasta. Paljon jää kirjoittamatta ja monta aikaansa yhdistykselle uhrannutta ihmistä mainitsematta. Jos huomaat kirjoituksessa pahoja puutteita tai virheitä, lähetä sähköpostia. Korjataan virheet tekstiin, jotta suojeluyhdistyksen historia säilyy paikansäpitävänä tuleville vuosille. Mallinkaisissa kesällä 2021

Kristiina Yli-Kovero

kristiina.ylikovero@gmail.com

50 vuotta Mallinkaistenjärven parhaaksi – suojeluyhdistyksen vuosikymmeniä

”Luonto ei kestänyt 1960-luvulla jatkunutta rajua rakentamista Mallinkaistenjärvellä.

Vesi saastui, pohjaa ei enää nähnyt veden läpi ja rantakivet olivat pahan liman peitossa. Matto- ja muuta pyykkiä pestiin suruttomasti laitureilla ja rantakallioilla, sitä tuotiin jopa traktorikuormittain leirikeskuksen saunan tuntumaan lasten uintipaikoille.” Näin kirjoitti **Hannu U. Siimes** vuonna 1991 Mallinkaistenjärven tilasta.

Vuonna 2018 saimme lukea, ettei Mallinkaistenjärven vedenlaadussa ole todettavissa rehevöitymistä, ravinteet ovat pikemminkin vähentyneet. Vesistötutkija **Marika Paakkisen** mukaan veden fosforipitoisuudet ovat olleet 2000-luvulla erinomaista tai hyvää tilaluokkaa ja typpipitoisuudet erinomaista tilaluokkaa vastaavalla tasolla. Myös levää on todettu erittäin vähän, sillä klorofyllipitoisuudet ovat jääneet lähes poikkeuksetta karujen vesien raja-arvon alapuolelle.

Paakkisen mukaan nykyisellä kuormituksella ei ole ollut heikentävää vaikutusta järven rehevyytasoon, eikä siinä ole odotettavissa muutosta tulevaisuudessakaan, jos kuormituksessa ei tapahdu kasvua.

Tiedot löytyvät KVVY Tutkimuksen tekemästä laajasta kuntokartoituksesta. Suojeluyhdistyksen vuosikokouksessa kesällä 2019 vierailnut vesistöasiantuntija **Suvi Mäkelä** Vanajavesikeskuksesta tulkitsi sen tuloksia yksikantaan näin: Mallinkaistenjärvi on paikallisissa olosuhteissa hyväkuntoinen ja vähäravinteinen järvi.

Itse asiassa näin hyväkuntoisia järviä on koko Vanajavesisäätiön toimialueella vain yksi toinen, Takajärvi.

Mikä aiheutti muutoksen, joka paransi vedenlaatua, vaikka mökkejä on rakennettu 1990-luvulta yhä lisää? Ihmisten ympäristöasenteet ovat toki muuttuneet, mattojen peseminen järvessä loppui, puhtaan veden arvo ymmärretään ja kunta valvoo rakentamista. Mutta ennen kaikkea perustettiin Mallinkaistenjärven suojeluyhdistys.

Alussa siteerattu muistikuva löytyy Hannu U. Siimeksen kirjoittamasta Mallinkaistenjärven suojeluyhdistyksen 20-vuotishistoriikista. Siimes on yksi osa tänä kesänä (vuonna 2021) 50 vuotta täyttävän suojeluyhdistyksen puheenjohtajien ansiokkaassa ketjussa.

Mallinkaistenjärven suojeluyhdistyksen syntysanat lausuttiin 18. heinäkuuta 1971 Janakkalan kunnan leirikeskuksessa. Kokouksen puheenjohtaja **Armas Tarino** ”valoitti yhdistyksen perustamisen tarpeellisuutta yhä lisääntyvän saastumisvaaran tähden”. Kokouksen pöytäkirjan mukaan yhdistyksen tarkoituksena on toimia yhdyssiteenä ranta-asukkaiden kesken. ”Pyydetyistä puheenvuoroista ilmeni, ettei esitettyä yhdistyksen perustamista vastustettu.”

Kokouksessa valittiin yhdistykselle johtokunta, ei siis hallitus, kuten nykyisin valitaan. Johtokuntaan tulivat Korvenlahdesta **Jaakko Aaltonen**, keskustasta **Aimo Elaste** ja Marjamäestä **Kalevi Penttilä**.

Tiedot löytyvät Patentti- ja rekisterihallituksen papereista, jotka toimitettiin oikeusministeriölle syyskuussa 1975, jolloin yhdistys haki merkintää yhdistysrekisteriin. Päätös tehtiin kesäkuussa 1976. Mallinkaistenjärven suojeluyhdistys sai nimensä perään lyhenteen ry.

Historian kirjaamisen kannalta oli hyvä asia, että yhdistys meni yhdistysrekisteriin, sillä alkuperäisiä kokouspöytäkirjoja ja muita papereita ei enää löydy mistään.

Rekisteröidyn yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja oli **Sakari Heikkinen** ja johtokuntaan kuuluivat **Martti Elo**, **Sulo Rasehorn** ja **Paavo Salminen**.

Säännöissä yhdistyksen tarkoituksiksi ilmoitettiin vaalia vesiensuojelullisia tarkoituksia jäsenistönsä ja toimialueensa piirissä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys pyrkii kokoamaan Mallinkaistenjärven vesiensuojelusta ja käytöstä kiinnostuneet yksityiset henkilöt ja yhteisöt keskitettyyn ja yhtenäiseen toimintaan järven säilyttämiseksi puhtaana ja kelpoisena virkistys- ja kalastuskäyttöön.

Yhdistyksen perusajatus on pysynyt samana kaikki vuosikymmenet.

Maaliskuussa 1977 oikeusministeriöön toimitettiin ensimmäinen muutosilmoitus. Sen mukaan uutena puheenjohtaja aloitti **Unto Levänen** ja johtokuntaan kuuluivat Paavo Salminen, Aimo Elaste sekä **Lilja Peltola**.

Tämän jälkeen seuraava muutosilmoitus toimitettiin vasta vuonna 2005.

Suojelutoimien myötä järven tila parani, kun esimerkiksi mattojen peseminen järvessä loppui. Pari vuosikymmentä aktiivisesti yhdistyksessä toiminut **Urpo Vuotela** muisteli syksyllä 2020, kuinka hän kerran kysyi yhdeltä mattoja rannassa pesseeltä naiselta: Ovatko järven säännöt tiedossa? ”Mummo täryytti, että olen 50 vuotta pessyt mattoja tässä järvessä, joten älä poika tule neuvomaan. Onneksi tavat ovat muuttuneet.”

Ihmiset ovat Vuotelan mukaan oppineet myös sen, etteivät mene shampoo päässä järveen.

Janakkalan kunta on seurannut järven vedenlaatua järven syvänteistä otetuilla näytteillä. Laajimman monivuotisen ja kirjoituksen alussa siteeratun järven kuntokartoituksen suojeluyhdistys teetti KVVY Tutkimuksella 2010-luvulla. Selvitys ulottui lähilampiin ja laskuojiin. Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys KVVY on seurannut järven vedenlaatua vuosia. Rahoitusta tutkimukseen yhdistys haki ja sai EU:n Leader-varoista.

Pahin vaara järven erinomaiselle vedenlaadulle ovat tutkimuksen mukaan metsien hakkuut. Kuntokartoitus lähetettiin heti tuoreeltaan myös Janakkalan kuntaan. Tiedolla ei ollut vaikutusta ja kunta jatkoi suunnitelman mukaisia metsänhakkuita järven itärannalla. Osa hakkuista ulottui aivan vesirajaan ja silloin myös möyrittiin itärannan lähde, jota suojeluyhdistys on hoitanut useaan kertaan ja saanut siihen myös avustusta kunnalta. Ennen hakkuista lähteen vesi todettiin talousvedeksi sopivaksi.

Moottoriveneet nousivat keskustelun ja köydenvedon aiheeksi 1980-luvulla. Moottoriveneitä tuli järvelle yhä lisää, jolloin moni koki ne häiritseviksi. Moottoriveneliikennettä haluttiin siis rajoittaa.

Suojeluyhdistys haki Hämeen lääninhallitukselta moottoriveneitä koskevaa ajokieltoa perustellen sitä haitallisella melulla ja aallokolla, moottoreista veteen pääsevällä öljyllä, eläimistön häiriintymisellä sekä sillä, että lyhyiden matkojen vuoksi moottoriveneitä ei tarvita. Iäkkäille ihmisille ja muille asukkaille, joille soutaminen aiheuttaa kohtuutonta ponnistusta, esitettiin annettavaksi erityinen numeroitu ajolupa.

Lääninhallitus ei suostunut kieltämään moottoriveneilyä kokonaan Mallinkaistenjärvellä eikä innostunut myöskään ajoluvasta. Sen sijaan moottoreille määrättiin enimmäiskooksi viisi hevosvoimaa ja moottoriveneen käyttäminen sallittiin, jos se on tarpeellista asunnon sijainnin vuoksi.

Seuraavalla vuosikymmenellä suojeluyhdistys esitti, että järvellä saisi ajaa vain sähkömoottoreilla. Esitys sai vastusta. Hakemuksesta annetuissa muistutuksissa painotettiin, että osalle mökeistä on pisimmillään venematkaa kaksi kilometriä. Moottoriveneiden käyttö on näissä olosuhteissa välttämätöntä eikä ketään voi velvoittaa hankkimaan sähkömoottoria.

Moottorivenekeskustelun tuoksinassa puheenjohtajana aloitti vuonna 1992 **Matti Koskinen**. Hän oli ollut aiemmin sihteerinä Hannu U. Siimeksen toimiessa puheenjohtajana. Koskista ajatus polttomoottoreiden kieltämisestä ei innostanut.

Lääninhallitus tutki asiaa ja päätti olla kieltämättä polttomoottoreita täysin. Rajoitusta selkiytettiin niin, että niiden käyttäminen on sallittua vain siirryttäessä rannan venepaikoilta saaren kesämökeille ja takaisin. Tässä muodossa oleva päätös tuli voimaan 1. kesäkuuta 1994 ja on voimassa edelleen.

Erilaiset kriisit ovat myös kuuluneet yhdistyksen toimintaan. Vuonna 2004 koko toiminta oli vaakalaudalla sen jälkeen, kun Matti Koskinen oli päättänyt lopettaa puheenjohtajana eikä uusia aktiiveja tahtonut löytyä eikä rahaakaan ollut riittävästi. ”Ihmisiä oli vaikea saada kiinnostumaan toiminnasta”, muisteli pitkän uran yhdistyksen aktiivina tehnyt **Ritva Hietasola** syksyllä 2020.

Mökkiläisille lähetetyissä vuosikokouskutsuissa kerrottiin lopettamisaikeista. Kokouksessa toimintaa pidettiin kuitenkin tärkeänä ja puheenjohtajaksi saatiin suostutelluksi **Jarmo Tuominen** ja sihteeriksi Ritva Hietasola melko tuoreena mökkiläisenä.

”Minut valittiin puheenjohtajaksi, kun vuosikokouksessa ei löytynyt ketään muuta. Sinne oli menty ihan valmistelematta”, Tuominen kertoi.

Onneksi suostuivat, ja toiminta jatkui.

Yhdistyksen toiminta on aina levännyt harvojen aktiivisten mökkiläisten hartioilla. ”Toiminnan kannalta olisi tärkeää saada mukaan uutta väkeä yhteisen asian puolesta”, sanoo vuosia

yhdistyksen hallituksessa eri tehtävissä ollut ja viimeksi puheenjohtajana toiminut **Jukka Rekola**. ”Se on haaste”, hän sanoo.

Vuodesta toiseen hallitukseen on etsitty välillä kissojen ja koirien kanssa uusia jäseniä. Vuosikokoukseen on jopa houkuteltu osallistujia, ilman suurta menestystä, varaamalla leirikeskuksen sauna tai virittelemällä makkaratulet.

Järven olosuhteet on pidettävä hyvinä, Rekola muistuttaa. ”Ihan ykkösasia on, että kaikki toimivat vastuullisesti”, hän korostaa.

Jätehuollon järjestäminen on kuulunut suojeluyhdistyksen toiminaan 1980-luvun alusta. Ensin jätesäiliöitä oli vain Valkkakorvessa, mutta myöhemmin niitä tuli myös Marjaniemeen ja järven pohjoispäähän Raputien kulmaan.

Järven pohjoispäähän jäteastioita tilattiin ensimmäisen kerran kesäksi 2001 koeajalle. Ehtona oli, että alueelta löytyy riittävästi maksajia. ”Maaliskuun loppuun mennessä maksuja on tullut vain kuusi kappaletta. Roska-astiat kuljetetaan pois ellei maksuja tule enempää” kirjoitti Matti Koskinen johtokunnan puolesta kevään 2002 kirjeeseen. Samassa kirjeessä hän huomautti asiasta, josta mökkiläisiä on senkin jälkeen usein muistutettu. ”Jos roskapussit eivät mahdu säiliöön, ei niitä pidä jättää astioiden ulkopuolelle, koska niistä menee lisämaksu. Yli kymmenen vuoden kokemuksella voimme todeta, että normaali kotitalousjäte mahtuu astioihin mainiosti, mikäli niihin ei mätetä huonekaluja, peltikattoja, patjoja ja muuta roskaa”, Koskinen kirjoitti.

Näitä isoja roskia varten suojeluyhdistys on tilannut 1990-luvulta Valkkakorven parkkipaikalle jätelavan, aluksi kaksi kertaa, sittemmin kerran kesässä.

Samalla on kerätty muun muassa ongelmajätteitä, metalliromua ja akkuja, viime vuosina roskalavan vieressä on ollut myös kierrätyspöytä, jossa olevat toisten romut ovat toisten aarteita.

Jätehuollon tulevaisuutta on pohdittu vuosien varrella muun muassa taloudellisista syistä. Palvelua kuitenkin jatkettiin aina vuoteen 2020, jolloin jätelain uudistuksen vuoksi jätteiden kuljetuksen kilpailutus muuttui kuntien tehtäväksi. Suojeluyhdistys osti jätesäiliöt vuosia mökkiläisten roskia kuljettaneelta Lassila&Tikanojalta, Janakkalan kunta hoitaa kuljetuksen, aluksi tosin kangerrellen, ja laskuttaa siitä suojeluyhdistystä.

Vaikka jätehuollon järjestäminen on siirtynyt kunnan tehtäväksi, aikoo suojeluyhdistys tilata Valkkakorpeen jätelavan myös tulevina kesinä niin kauan kuin se on taloudellisesti mahdollista.

Jätehoitoon yhdistyksellä on ollut jätevastaava, viime vuosina vastaavina ovat olleet **Mauno Liski, Pentti Niskala, Ritva Gillberg** sekä **Jukka Aaltonen**.

Janakkalan kunta on yhdistyksen tärkeä yhteistyökumppani, mutta kunta on aiheuttanut metsien hakkuiden lisäksi yhdistykselle ja mökkiläisille muutakin huolta ja harmia. Yhdistys on joutunut usein väentämään luontoarvoista kättä kunnan kanssa.

Jo Hannu Siimeksen 20-vuotishistoriikista löytyy moitteita kuntaa kohtaan. ”Huvila-asutus syntyi Hirvisalon saareen 1940-luvulla, kun Janakkalan kunta möi parikymmentä tonttia saaren kapeimman kohdan eteläpuolelta.”

”Rakennuslupia ei tarvittu eikä anottu, mökin rakennuspaikka sai olla vaikka rantaviivalla tai osittain veden päällä taikka naapurin rajalla. Saunasta vedet virtasivat välittömästi järvioltaaseen ilman suojatusta”, Siimes kirjoitti.

Kunta suunnitteli Itärannan Valskerinlahdelle 1990-luvulla suurta vapaa-ajan keskusta. Suunnitelma kaatui.

Myöhemmin suunniteltiin Valskerista pohjoiseen nykyisen virkistysalueen kohdalle uutta kunnan leirikeskusta. Suunnitelma kuivui kokoon ja uusi leirikeskus rakennettiin vanhan tilalle järven länsirannalle.

Itärannalle rakennettiin vain sauna ja laituri, joka sittemmin korvattiin kodalla. Kota koki ilkeävaltaa ja lopulta paloi. Nyt paikalla on uusi kota.

Kaikkiaan tulipaikkoja on järven itärannalla kolme ja neljäs Saparossa.

Suurin yllätys oli, kun Janakkalan kunnanvaltuusto nuiji vuoden 2014 viimeisessä kokouksessa läpi valmistelemattoman päätöksen myydä rakentamattomana säilyneeltä ja virkistysalueeksi kaavoitetulta järven itärannalta nelisenkymmentä mökki- ja omakotitalotonttia.

Päätös tyrmistytti ja yhdistys ryhtyi ponnekkaasti vastustamaan ajatusta. Ainoan rannan kaavoittamista rakentamiselle pidettiin jo valmiiksi tiuhaan rakennetulla järvellä täysin sopimattomana.

Kunta muutti suunnitelmaa, tonttien määrä pieneni ja uudessa kaavoitusehdotuksessa on 15 tonttia järven pohjoispäässä. Tähänkin ehdotukseen yhdistys ja useat mökkiläiset lähettivät vastustavan kannanoton. Jos asiasta ei tehdä aiemmin päätöstä, on kesäkuussa 2021 valittu kunnanvaltuusto jo kolmas, jonka aikana itärannan kaavoitus on esillä.

Tätä kirjoitettaessa asian käsittely on kesken. Suojeluyhdistyksen nykyisen puheenjohtajan Jukka Rekolan mukaan suunnitelman etenemistä seurataan ja siitä valitetaan vaikka viimeiseen oikeusasteeseen saakka.

”Olemme lausuneet joka vaiheessa mielipiteemme kaavasta ja asia katsotaan loppuun asti”, Rekola sanoi maaliskuussa 2021.

Mallinkaistenjärveltä on löytynyt Vanajaveden alueella todellista riesaa aiheuttanutta heinäkasvia isosorsimoa. Mallinkaisilta on löytynyt kolme esiintymää, jotka pyritään hävittämään ELY-keskuksen myöntämän tuen ja runsaan talkootyön avulla.

Myös laskuojia seurataan ja tarkkaillaan, onko niihin syytä tulevaisuudessa kaivaa saostusaltaita. Yhdistys on myös jatkanut järven syvänteiden happipitoisuuksien mittaamista ja näkösyvyysmittausten tekemistä.

Moottoriveneliikenteen, mattopyykin ja jäteasioiden lisäksi keskustelua on käyty myös Valkkakorven parkkipaikoista. Urpo Vuotela muistelee, että kerran suunniteltiin mökkiläisten yhtiötä, joka ostaisi parkkialueen maat kunnalta. Suunnitelma meni kiville, kun kunta halusi tukea kyläseuroja. Kyläseura

kerää vuokraa parkki- ja venepaikoista, saa siitä korvauksen, mutta seuralla on myös velvollisuus pitää alueet kunnossa.

1990-luvun puolivälissä varapuheenjohtajasta puheenjohtajaksi Hannu Siimeksen kuoleman jälkeen tullut **Karl-Erik Luther** muistelee kesää, jolloin hänen puhelimeensa tuli tiuhaan puheluita kiukkuisilta mökkiläisiltä. Yhdellä rannalla tehtiin keskellä kesää ruoppauksia, jotka värjäisivät koko järven harmaan mutaiseksi.

Regatta on kuulunut järven vuodenvuoroon vuosia. Muodot ovat muuttuneet. Milloin on soudettu joukolla iltapäivällä saaren ympäri, milloin kokoonnuttu viettämään muuten vaan iltaa parkkipaikalle keskustellen, toisiin mökkiläisiin tutustuen, makkaraa paistaen ja erilaisia pelejä pelaten. Sittemmin ilta muuttui iltapäiväksi ja hiipunutta soutuakin on pyritty elvyttämään. Yksi asia on pysynyt: Regattapassiin on saanut edelleen leiman todistukseksi osallistumisesta. Regatta-ilta eli elokuun viimeinen lauantai on päättynyt kokolle, jos sen polttaminen on ollut sallittua.

Jarmo Tuomisen jälkeen kesällä 2007 puheenjohtajaksi valitun **Leena Järvisen** monivuotisen puheenjohtajuuskauden aikana yhdistykselle hankittiin EU-avustuksella telta kokoontumispaikaksi ja kaasugrilli jäsenten iloksi. Yhdistykselle saatiin siis suoja tuulelta ja sateelta myös regatta-tapahtumaan.

Leena Järvisen puheenjohtajakaudella yhdistys juhlisti myös 40-vuotista olemassaoloaan vuosikokouksen yhteydessä kunnan leirikeskuksessa.

Vuonna 2010 pohdittiin ensimmäisen kerran, pitäisikö yhdistyksen siirtyä sähköiseen viestintään. Sivut luotiin keväällä 2012 ja näin tiedotukseen saatiin nopeutta. Sivuille kootaan tietoa yhdistyksen toiminnasta, tulevista tapahtumista ja myös järven tilasta. Sähköpostina lähetettävillä kokouskutsuilla jäsenmaksun pienenä pitänyt yhdistys säästää postimaksuissa selvää rahaa muuhun toimintaan.

Syksystä 2018 mökkiläisille on ollut myös oma, suljettu Facebook-ryhmä. Pääsiäisen 2021 tienoilla ryhmässä oli 256 jäsentä.

Vaikka yhdistys kaipaa jatkuvasti uusia, aktiivisia osallistujia, on toiminnassa ollut mukana kymmenittäin innokkaita mökkiläisiä. Edellä mainittujen lisäksi pöytäkirjoista ja muisteluista löytyy sihteerinä, rahastonhoitajina, vuosikokouksen puheenjohtajina tai pöytäkirjan tarkastajina olleiden nimiä: **Antero Lehtonen, Ilari Siimes, Petri Taponen, Paavo Kekki, Matti Poikselkä, Ritva Gillberg, Ari Aalto, Helena Vuotela, Jorma Saarinen, Marjatta Aalto, Anne Lahti** . .

Kaikkien aktiivien mainitseminen ei edes ole mahdollista, koska tieto on vain asianosaisten tai heidän läheistensä muistoissa.

Kesään 2021 saakka toimineessa hallituksessa istuivat **Jukka Rekola (pj), Pasi Mäkelä, Helena Karppinen (sihteeri), Sari Tirronen ja Maaret Lehtonen**. Varajäseninä olivat **Tarmo Manninen, Suvi Syväranta, Jukka Aaltonen ja Ville Lehtonen**, joka toimii myös rahaston- ja rekisterinhoitajana.

Kirjoituksessa siteeratut KVVY Tutkimuksen selvitykset sekä Vanajavesikeskuksen Suvi Mäkelän esitys ovat luettavissa Suojeluyhdistyksen kotisivuilla www.mallinkaistenjarvi.fi kohdassa tietoa järvestä. KVVY:n tutkimuksissa on myös ohjeita siihen, miten pystymme itse vaikuttamaan siihen, ettei järven vesi ihmisten käytöksen vuoksi huonone tulevina vuosina.

Hyvä lukija, tämä kirjoitus on vain pintapuolinen raapaisu yhdistyksen 50-vuotisesta historiasta. Paljon jää kirjoittamatta ja monta aikaansa yhdistykselle uhrannutta ihmistä mainitsematta.

Jos huomaat kirjoituksessa pahoja puutteita tai virheitä, lähetä sähköpostia. Korjataan virheet tekstiin, jotta suojeluyhdistyksen historia säilyy paikkansapitävänä tuleville vuosille.

Kristiina Yli-Kovero

kristiina.ylikovero@gmail.com